

Ermita de Sant Joan de Benviure

Castellbisbal

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	Terme de Castellbisbal. P.I. Can Estaper C/ del Retorn s/n (08755 Castellbisbal)
Emplaçament	P.I. Can Estaper C/del Retorn s/n (08755 Castellbisbal)
Coordenades:	
Latitud:	41.47052
Longitud:	2.00177
UTM Est (X):	416647
UTM Nord (Y):	4591472

Classificació

Número de fitxa	08054-93
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Antic Romà Paleocristià Medieval Modern Contemporani
Segle	I-XIX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	L'edifici de l'església es troba actualment vallat. El seu estat de conservació és molt dolent amb el sostre i part dels murs enderrocats.
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL 3714-I
Número inventari	CC.AA. núm 3095
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	6716003DF1961N
Fitxes associades:	

Descripció

L'Ermita de Sant Joan de Benviure es troba dins el terme municipal de Castellbisbal, al Vallès Occidental, en un altiplà pròxim al torrent de Can Balasc, a uns 100 metres de la masia de Ca n'Estaper. A prop està la riera de Rubí, la qual marca la frontera amb el terme municipal de Rubí. Aquesta zona es va veure afectada fa anys per un constant moviment de terres per tal d'ubicar-hi el polígon industrial de Ca n'Estaper. Les referències arqueològiques a l'entorn de l'ermita són nombroses. En aquest sentit, abans de la important extracció d'argiles, se citen com a habituals les troballes de material romà en superfície, així com restes òssies romanes corresponents a una necròpolis. L'any 1988, any en que es va realitzar la Carta Arqueològica del Vallès Occidental, es coneixia l'existència de la necròpolis d'inhumació de sepultures fetes amb lloses i amb tègules a doble vessant (segles VI-VII) per les referències orals de J. Mateu. No hi havia més detalls sobre el nombre, orientació i altres característiques de les sepultures per a la correcta documentació del jaciment. Llavors s'observaven restes de tegulae escampades per la proximitat de l'ermita, així com fragments de paviment testaceum reutilitzats com a elements constructius en les parets exteriors. Se li va atorgar a la necròpolis una cronologia d'època romana. Era molt remarcable la presència, també, en el mur sud de l'ermita, d'un bloc paral·lelepípede de gres no motllurat, de 59 x 34 cm la part alta i 37 x 37'7 cm la part baixa. Aquest bloc presenta la inscripció: I(ovi) O(ptimo) M(aximo), amb una alçada de lletres de 6'2 - 6 cm. Es tracta d'una inscripció en honor a Júpiter, sense dedicant, interpretat com a culte local, lligat a un territori agrícola que la divinitat havia de protegir. M. Mayer situa la inscripció cap a la fi de la primera meitat del segle II dC. Les restes de l'ermita que es conserven són atribuïbles al segle XVIII, tot i que es sap del seu arranjament a èpoques posteriors i de la presència de materials anteriors. M. Mayer també documentà un possible mil·liari localitzat en una de les feixes de Ca n'Estaper. Aquest mil·liari va ser conservat fins el 1980 a prop de la masia, però avui dia es troba perdut. Aquest possible mil·liari era realitzat en gres, amb una alçada de 60 cm i un diàmetre de 40 cm. L'alçada de les lletres era de 7,5 cm, molt esborrades i pròximes a la base: EP

Observacions:

La zona era coneguda popularment com la Serra del Fossar, topònim prou simptomàtic, i estigué destinada al conreu de la vinya fins als anys 60 del segle XX. J. Mateu recull, dels pagesos que la treballaven, referències orals respecte a l'aparició de fragments de tègula i ossos.

Història

Entre el maig i l'agost de l'any 2000 es realitzà una intervenció arqueològica. Durant la intervenció arqueològica s'observà l'existència de part de la necròpolis tant a l'interior (6 tombes) com a l'exterior (32 tombes) de l'església. Les tombes localitzades l'any 2000 també són construïdes amb coberta de tègules a doble vessant o amb estructura de cista i coberta de tègules, amb una cronologia de segles IX al XV (encara que 4 són del segle VI i VII). Quant a l'Ermita de Sant Joan de Benviure, es tracta d'un tipus d'edifici aïllat, església d'una sola nau, de planta rectangular, de la qual resten dempeus tres parets perimetrals i un frontís a dues aigües amb una motllura. Les conclusions obtingudes se sintetitzen en l'establiment de diverses fases cronològiques. La intervenció arqueològica ha permès establir un total de 5 fases diferenciades, 4 de les

quals es troben directament relacionades amb l'existència d'un edifici religiós. FASE I. Època romana: Aquesta primera fase ve definida exclusivament per l'existència de 8 sitges de dimensions considerables situades tant a l'interior com a l'exterior de l'edifici. La cronologia relativa obtinguda és dels segles VI-VII, podria relacionar-les amb restes d'un assentament d'època romana, sense més precisió cronològica. És probable que les sitges corresponguin a la pars rústica d'una vil·la romana que hauria existit a la zona. FASE II. Segles VI-VII: Aquesta fase es caracteritza per l'establiment d'un edifici religiós que al llarg dels segles es mantindrà amb les pertinents reformes i modificacions. La cronologia d'aquesta fase correspon als segles VI-VII. Correspondrien a aquest moment un total de 4 tombes, 3 de les quals corresponen a la tipologia de tombes amb coberta de tègula a doble vessant, col·locades dins d'una fossa rectangular excavada al sòl geològic. Cap d'aquests enterraments presentava material arqueològic associat ni cap tipus d'aixovar que s'hi relacionés. FASE III. Medieval: Aquesta fase correspon ja a època clarament medieval i representa una reducció important de la planta de l'edifici original i una remodelació total de les estructures antigues. La fase sembla caracteritzar-se per la construcció d'un absis semicircular a la part de llevant, que es recolzaria sobre les restes de l'antiga capçalera quadrada. A partir d'aquest moment, l'edifici es convertiria en una església d'una sola nau, amb una planta idèntica a la que s'ha mantingut fins avui dia. És possible que li correspongui una cronologia entre els segles XI-XII. A banda de les diverses estructures i paviments documentats, és probable que bona part dels enterraments documentats a l'interior i a l'exterior de l'església corresponguin també a aquesta fase. FASE IV. Segles XVI-XVIII: Tant arqueològicament com arquitectònica sembla donar-se, en termes generals, una llarga pervivència de l'edifici medieval sense reformes significatives fins entrada l'època moderna. En aquest moment es duen a terme importants reformes tant als murs de la nau com a la capçalera de l'església. Es refà novament la zona de l'absis i es construeix un del tipus ferradura per la part interior de l'edifici. També correspondria a aquesta fase tot el tram del mur de migdia, És evident que l'aprofitament d'aquest material implicava l'existència d'un antic assentament romà de certa importància. Quant a les construccions del segle XVIII, aquestes es limiten a l'edificació del mur de migdia i de l'actual façana de ponent. FASE V. Segle XIX: Darrera fase en la que es duen a terme reformes importants tant a l'estructura de l'edifici com en el seu espai interior. Li correspon una cronologia molt tardana, atribuïble al segle XIX. En aquest moment es duu a terme, entre d'altres, una nova reforma de l'absis de l'església quan, per raons desconegudes es torna a construir un nou absis semicircular. CC.AA. (2006)

Bibliografia

MAYER, M. (1996) . "Santuari de Sant Joan de Ca n'Estaper". Actes de l'Assemblea Comarcal d'Estudiosos . Rubí. RUIZ I ELIAS, A. (1998) Notes històriques: parròquia de Castellbisbal. Castellbisbal. PUJADES, J.; SUBIRANAS, C. (2001) "Intervenció arqueològica a l'ermita de Sant Joan de Benviure (o de Can Estapé)" a Ben Viure. Butlletí dels Amics i Amigues del Museu. Gener de 2001. Castellbisbal. PUJADES, J.; SUBIRANAS, C. (2000) Memòria intervenció a l'Ermita de Sant Joan de Benviure maig agost 2000: Àrea de Coneixement i Recerca. MAYER, M. (1996) . Santuari de Sant Joan de Ca n'Estaper. Actes de l'Assemblea Comarcal d'Estudiosos . Rubí.

